

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT TITKÁRSÁGA

NEMZETISÉGI ÜGYEKÉRT FELELŐS TEMATIKUS MUNKACSOPORT

IKT. SZÁM: VII/37/4/2016.
MELLÉKLET: JELENLÉTI ÍV

EMLÉKEZTETŐ
2016. OKTÓBER 25. 10.00

Helyszín: 1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 4. IV. em. 439.

Időpont: 2016. október 25. 10.00

Tárgy: Nemzetiségi Ügyekért Felelős Tematikus Munkacsoport ülése

Jelen vannak: a mellékelt jelenléti ív szerint

Fülöp Attila nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkár, a Tematikus Munkacsoport elnöke köszöntötte a munkacsoport tagjait. Ismertette a napirendet, javasolta az első két napirendi pont felcserélését és – mivel strukturálisan összetartoznak – a 3-4-5. napirendi pont összevonását. A napirend elfogadása után köszöntötte **Lakatos Mihály** osztályvezető urat, az EMMI Kulturális Kapcsolatokért és Fejlesztésekért Felelős Helyettes Államtitkárság képviselőjét és felkérte az előadás megtartására.

1. napirendi pont: A nemzetiségi kultúra helyzete

Lakatos Mihály előjáróban beszélt a kultúra szerepéről egy nemzetiség életében. Nagy Ödön kolozsvári néprajzkutató az elmúlt század elején az erdélyi szórvány magyarság helyzetét kutatta. Arra a következtetésre jutott, hogy kulturális keretek nélkül egyetlen nemzeti közösség sem élhet. Ha tartósan nem részesülnek a nemzeti kultúra különböző megnyilvánulási formáiból, lehetőségeiből, mivel az ember kultúra nélkül nem élhet, a hozzá legközelebb eső kulturális keretbe fog beilleszkedni. Ez az oka annak, hogy az erdélyi magyarság bizonyos területeken, főleg Közép-Erdélyben rohamosan asszimilálódott a román közösségekben. Nagy jelentősége van annak, hogy a nemzetiségek életében és az intézményeikben jelen legyen a saját kultúrájuk. A kormányzati jelentés a nemzetiségek helyzetéről a 2011. évi népszámlálás adataival kezdődik, mely szerint jelentősen nőtt azoknak a személyeknek a száma, akik vállalják azt, hogy valamelyik nemzetiséghez tartoznak. Ami

azt jelenti, hogy mind a kormányzat, mind a nemzetiségek jól végzik a dolgukat. De ezért folyamatosan tenni kell, nem lehet hátradőlni.

Közművelődési intézmények – A nemzetiségi feladatok ellátása jellemzően a nemzetiségi településeken működő művelődési házak feladata. A nemzetiségi programoknak és közösségeknek a helyi közművelődési intézmény, közösségi szintér, közgyűjteményi intézmény, így a helyi tájház, múzeum, könyvtár, esetenként a színház ad helyet. Emellett nemzetiségi oktatási intézmények is segítik a nemzetiségi anyanyelvi értékek fennmaradását. A közművelődési statisztikai eredmények azt mutatják, hogy a 2016. évben a nemzetiségi lakosságú településeken az 5599 adatszolgáltató közül 1311 jelölte meg, hogy nemzetiségi közművelődési feladatot lát el. A közművelődési tevékenységeknek számos formája létezik, klubok, körök, szakkörök, alkotó művelődési formák, ezeket különféle közösségek gyakorolják. Az alkotó művelődési formákban részt vevő közösségek száma 49, ennek vannak további bontásai a tagok életkora tekintetében. A legaktívabb korosztály a 30-59 évesek, akiknek a száma 355 volt. A klubok, körök, szakkörök esetében a csoportok száma korosztályonként: 12 nyugdíjas, 10 ifjúsági, 8 gyermek és 4 családi csoport. Az összes résztvevő száma ezekben a klubokban 1174 fő.

A közelmúltig és valamilyen formában a jövőben a közművelődés felügyeletét mind hazai, mind Kárpát-medencei szinten a *Nemzeti Művelődési Intézet* (a továbbiakban: NMI) látta el. Az intézmény törvényi kötelezettségnek eleget téve szakmai szolgáltatásait a nemzetiségi önkormányzatok és a nemzetiségi közművelődési szereplők számára is biztosítja. Az intézet tevékenységi köreinek szinte minden szintjén érintettek, kedvezményezettek a nemzetiségi szereplők is. Néhány jellemző példa: értéktári tevékenység, amatőr művészetek, mintaprogramok, ifjúsági célcsoportok bevonása és fejlesztése. A területi feladatellátás keretében operatív feladatokat ellátó megyei irodahálózat éves tevékenységének tervezésekor szakmai fórumokat szervez a nemzetiségi közművelődési szereplők számára. Ezzel alkalmat teremt számukra a bemutatkozásra és arra, hogy a terveiket összehangolják. Emellett térségi, helyi programsorozatok, hagyományörző eseményeket indít a nemzetiségek kultúrájának megőrzése érdekében. Az Intézet az országos nemzetiségi közösségi művelődés helyzetének feltérképezéséhez, fejlesztéséhez, terjesztéséhez és a folyamatos együttműködések kialakításához módszertani segítséget is nyújt. A közművelődési szakterület legrangosabb eseményének a minden év decemberében megszervezett Nemzetiségi Gálát tekintjük. A gálán, a „*Pro Cultura Minoritatum Hungariae*”, a „*Magyarországi Nemzetiségek Kultúrájáért*” elnevezéssel alapított díj a nemzetiségi közművelődési szakemberek munkásságát hivatott elismerni. Az elismerést olyan Magyarországon élő nemzetiséghez tartozó személyek, szervezetek kapják, amelyek kiemelkedő tevékenységet végeznek az itt élő nemzetiségek körében. A Nemzetiségi Gála ünnepi program kiemelt jelentőségét bizonyítja, hogy ez az egyetlen olyan interetnikus ünnepi rendezvény Magyarországon, ahol mind a 13 itt élő nemzetiség egy időben, egy térben van jelen és közös együttműködésben, egymás identitástudatát erősítve, saját anyanyelvén prezentálja hagyományait egy-egy színpadi produkció keretében.

Nemzetiségi színházak helyzete – A nemzetiségi színházak pályázói köre viszonylag állandó (2015-2016): Cinka Panna Cigány Színház Alapítvány, Pécsi Horvát Színház, "Magyarországi Szerb Színház" Nonprofit Közhasznú Kft., Országos Szlovák Önkormányzat Vertigo Színháza, Karaván Művészeti Alapítvány, Hókirálynő Egyesület, Cervinusz Teátrum

Művészeti Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft, Alternatív Művészeti Alapítvány. Az Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkárság 2016-tól évi 100 millió forint többlettámogatást biztosít arra, hogy segítse a magyarországi nemzetiségi színjátszást. A nemzetiségi színházak a színházi szakmán belül sajátos státusszal rendelkeznek, nehezen hasonlíthatóak össze a többi színházművészeti szervezettel. Egy többségi intézménynek lényegesen nagyobbak a lehetőségei, ezért tartotta szükségesnek a Kulturális Államtitkárság, hogy a hasonló profilú szervezetek egymással versenyezzenek mely leginkább egy pályázat keretében valósítható meg. 2011-2012-ben a nemzetiségi színházak az önkormányzati fejezeti pályázati keretből kaptak támogatást, 2013-tól a színházak támogatási lehetőségeit törvényi úton sikerült szabályozni. Az előadó-művészeti szervezetek támogatásáról és sajátos foglalkoztatási szabályairól szóló 2008. évi XCIX. törvény (előadóművészeti törvény) alapján a minősítéssel nem rendelkező színház- és táncművészeti előadó-művészeti szervezetek pályázati úton nyerhetnek támogatást. A Kultúráért Felelős Államtitkárság a magyarországi nemzetiségi színházakat –speciális helyzetükre figyelemmel – az előadó-művészeti szervezetekre vonatkozó működési célú pályázati konstrukcióban önálló, zárt pályázói csoportként határozza meg és különíti el, annak érdekében, hogy társadalmi szerepvállalásuk alapján, és ne kifejezetten szakmai teljesítményük alapján kelljen őket elbírálni és döntést hozni. A kulturális tárca a működési pályázati támogatáson túl – ami 2016-ban 88,8 millió Ft volt – kiemelt művészeti célok pályázati támogatási lehetőséget is biztosít az előadó-művészeti szervezeteknek. Ez nem kifejezetten nemzetiségi, hanem bárki számára elérhető pályázat. Ennek keretében szakmai programok megvalósításához nyújt támogatást. E tekintetben 112,3 millió Ft állt rendelkezésre. Megjegyezte, hogy a nemzetiségi szervezetek ezt a pályázati lehetőséget az elmúlt években nem vették igénybe. A nemzetiségi színházi élet kiemelkedő eseménye volt, hogy 2014. április 2-án megtörtént a Pécsi Horvát Színház új épületének alapkö-elhelyezése. A magyar állam ehhez 560 millió Ft támogatással járult hozzá. Jelentős támogatásban részesült a szekszárdi Német Színház, amelyet 200 millió Ft-tal támogatott a Kormány, hogy elvégezhesék a színházi épület teljes körű felújítását. 2015-ben a Szerb Országos Önkormányzat 7 millió Ft egyedi támogatásban részesült az általa újonnan létrehozott Szerb Színház megalapítására és működtetésére. Ebben az esztendőben a Magyarországi Görögök Országos Önkormányzata 15 millió Ft-ot kapott a Magyarországi Görögök Kulturális Központja felújítása keretében arra a célra, hogy színpadot és nézőteret alakításon ki az intézményben. Kiemelten fontos a művészeti intézmények, a közművelődés szervezetek, művészeti együttesek között a kapcsolatépítés a magyarországi és a környező országokban található nemzetiségi intézményekkel, valamint az anyaországi intézményekkel. Létkérdés is minden nemzetiségnek az anyaországgal fenntartott kapcsolat, mert az anyaországok jelentős támogatást tudnak nyújtani abban, hogy megújuljanak és az ott elért legújabb eredményeket hasznosítsák az itteni működésük során. A programok hozzájárulnak a helyi közösségek erősödéséhez, a település tárgyi, természeti értékeinek felismeréséhez és hagyományainak fennmaradásához, ezáltal nagy hatást fejtenek ki a tradíciók, szellemi kulturális örökség megtartásához és továbbörökítéséhez. Fejleszteni kívánják a szakmai-módszertani támogatói munkát. Fontos lenne, hogy a színházak az előadásukat az anyaországban is be tudják mutatni; a hagyományőrző csoportoknak, amatőr művészeti csoportoknak bemutatkozási lehetőség biztosítása mind megyei, mind országos szinten; érték és hagyományőrző

nemzetiségi napok kerüljenek megszervezésre az érintett nemzetiségi művészeti csoportok, hagyományörzők részvételével. A kulturális identitás erősítése érdekében fontos lenne nemzetiségi kerekasztalok, szakmai konferenciák, műhelybeszélgetések szervezésre; nemzetiségi értéktárak létrejöttének és működésének segítése.

A magyarországi nemzetiségi dokumentumfilm-gyártás és filmbemutató lehetőségei keretében a Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság tájékoztatót az álláspontjukról, miszerint támogatják a magyarországi nemzetiségi dokumentumfilm gyártást. Az, hogy ezek sikereket érnek el az elsősorban az alkotók érdeme, de a Médiatanács támogatásának is van ebben szerepe. A dokumentumfilm virágkorát éljük, egyre népszerűbb ez a műfaj. Az 1956-os események 60. évfordulója kapcsán is rengeteg dokumentumfilm pályázat érkezett és részesült támogatásban. A korban benne van az igény arra, hogy ilyen filmek szülessenek. Ezek átütő ereje hitelességéből és emberközelségéből fakad. Egy bonyolult korban a művészet eszközeivel empátiára tanít, így segíti nézőit a világ és a történelmi események megértésében. Nemzetközi tendenciák és fesztiválok azt mutatják, hogy a dokumentumfilm ma a legdinamikusabban fejlődő filmes műfaj. Folyamatosan változik, alakul, létrehozva újabb és újabb alműfajokat, feszegeti a formai és tartalmi határokat. A magyarországi nemzetiségi dokumentumfilm-gyártás és filmbemutató lehetőségei igen szélesek, számos nemzetközileg is elismert rendezvény biztosít lehetőséget a dokumentumfilmek és alkotók bemutatkozására. Dr. Hoppál Péter államtitkár úrral egyeztettek a nemzetiségek képviselői, ahol szó esett a dokumentumfilm gyártásról és megfogalmazódott az az igény is, hogy külön esemény keretében, csak a nemzetiségi dokumentumfilm kerüljön bemutatásra. Államtitkár Úr álláspontja ebben a kérdésben az, hogy előrevivőnek elsősorban a versenyhelyzetet tartja, a dokumentumfilmek is megmérettessék magukat a nagy dokumentumfilm fesztiválok keretében. De ha nagy igény mutatkozik egy külön esemény megszervezésére, arra az esetre Államtitkár Úrnak az a javaslata, hogy a nemzetiségek közösen kezdeményezzék az esemény létrehozatalát, ezt a kezdeményező dokumentumot juttassák el hozzá, megpróbál segíteni ebben az ügyben.

Közgyűjtemények helyzete – A nemzetiségi feladatot ellátó, működési engedéllyel rendelkező muzeális intézmények közül 10 nemzetiségi önkormányzat, további 5 nemzetiségi alapítvány és egyesület fenntartásában működik. Jelentős a száma azon muzeális intézményeknek, amelyek ugyan nem nemzetiségi fenntartásúak, de nemzetiségi főprofillal, vagy jelentős nemzetiségi gyűjteményi anyaggal rendelkeznek. Emellett még számos nemzetiségi tájház működik az országban, de muzeális intézményi működési engedély nélkül. A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Kultv.) 2013. január 1-től módosításra került és jogilag nem definiált új fogalmat iktatott be a jogértelmezés és a jogalkalmazás elősegítése és megkönnyítése érdekében, a nemzetiségi bázisintézmény fogalmát. Amennyiben egy muzeális intézmény alapfeladatai között végzi a nemzetiségi feladatellátást, vagy állományában 25 %-ot eléri a nemzetiségi nyelvű, vagy nemzetiségre vonatkozó gyűjteményi anyag és közművelődési programjaiban, kiállításában a nemzetiségi kultúrát hangsúlyosan mutatja be, a fenntartó kérheti, hogy az intézményt nemzetiségi bázisintézménnyé minősítsék, amely a működési engedélyében is rögzítésre kerül. Eddig 4 intézmény vonatkozásában kérelmezték a minősítést: a bajai Türr István Múzeum, a mohácsi Kanizsai Dorottya Múzeum, a Tatai Német Nemzetiségi Kiállítóhely és a szentgotthárdi Pável Ágoston Helytörténeti és

Szlovén Nemzetiségi Gyűjtemény. A bázisintézménnyé minősítés részletes kritériumrendszere még nem került kidolgozásra, ez az ágazatközi együttműködés egy további feladata.

A *Néprajzi Múzeumnak* is jelentős szerepe van a nemzetiségi kultúra és hagyományörzés terén. A középtávú kiállítási stratégiájában egyértelmű cél a konzekvensen képviselt társadalmi hasznosság, a társadalmi konfliktusok feloldásában való meghatározó szerepvállalás, melynek során a hazai nemzeti és etnikai kisebbségek életmódjának, társadalmi helyzetének és kulturális szokásainak bemutatásával a Múzeum aktívan segíteni fogja a különböző csoportok közötti közeledést, az előítéletek csökkentését és felszámolását. Kiállítási-politikájában is határozott szerep jut a társadalmi kérdéseket és konfliktusokat értelmező módon megközelítő tárlatok bemutatásának. A Néprajzi Múzeum kultúra közvetítési stratégiája elsősorban az új Néprajzi Múzeumban 2018-ban megvalósuló új állandó kiállításban lesz hangsúlyos és szemléletes. **Lakatos Mihály** felhívta a figyelmet arra, hogy a nemzetiségi feladatot ellátó muzeális intézmények pályázhatnak a Kubinyi Ágoston Programra, amely a muzeális intézmények szakmai fejlesztését célzó pályázatra. A pályázat bírálata során figyelemmel lesznek a nemzetiségi önkormányzatok ajánlásaira, valamint a tárca nemzetiségi területének szakmai véleményére.

Nemzetiségi könyvtári ellátás – A Kultv. alapján a nyilvános könyvtárak a feladataikat a nemzetiségi lakosság számára is ellátják, és a helyben nyújtott alapszolgáltatásaik ingyenesek. A megyei könyvtárak nemzetiségi ellátásáról elmondta, hogy a Kultv. szerint a települési nyilvános könyvtár fenntartása helyett az önkormányzat a megyei könyvtárral megállapodást köthet és a tőle igénybe vett könyvtári szolgáltatások fogadására alkalmas könyvtári, információs és közösségi helyet működtethet. Ezekben a helyeken a Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszerről szóló 39/2013. (V.31.) EMMI rendelet szerint a lakosság számára a szolgáltatást végző megyei könyvtárak a nemzetiségi könyvtári dokumentumok helyben történő használatát, kölcsönzését és beszerzését is lehetővé teszik. A rendelet alapján a nemzetiségi könyvtárat fenntartó nemzetiségi önkormányzat is igénybe veheti a megyei könyvtár szolgáltatásait megállapodás alapján, annak érdekében, hogy megfelelő kínálatú és minőségű könyvtári szolgáltatásokat tudjon biztosítani a nemzetiségi lakosság számára. A megyei könyvtárak a nemzetiségi dokumentumokat az alábbi szempontok alapján szerzik be: hazánkban, ill. az adott megyében élő nemzetiségi szerzők művei; a nemzetiségekről (történetükről, letelepülésükről, jelenlegi tevékenységükről, mindennapi életükről) megjelent általános szakirodalmi művek; az iskolai könyvtárak részére, főként a nyelvtanuláshoz szükséges, illetve a kötelező és az ajánlott irodalom; a közművelődési könyvtárak részére a nemzetiségek néphagyományait, szokásait, történetét feldolgozó művek, a klasszikus szépirodalom, vallási és történelmi művek, szakácskönyvek; a gyermekek számára a klasszikus mesék, népszerű ismeretterjesztő művek. Ebből látszik, hogy jól árnyalt és rétegzett stratégiája van a megyei könyvtáraknak arra, hogy a nemzetiségek is részesüljenek a számukra fontos és szükséges dokumentumokban. Hangsúlyt helyeznek arra is, hogy az állományukban ne csak könyvek, hanem CD-k, DVD-k, hangkazetták és hangoskönyvek is megjelenjenek. A nemzetiségi könyvtári ellátást végző megyei intézmények közül Lakatos Mihály kiemelte: a kecskeméti Bács-Kiskun Megyei Katona József Könyvtárat, amely 25 települési könyvtárban látja el a nemzetiségi szolgáltatásokat: dokumentumok beszerzése, programok szervezése. A megyében kilenc nemzetiség található; a szombathelyi Berzsenyi

Dániel Megyei és Városi Könyvtár: három nyelvterületen, összesen 17 intézményben volt nemzetiségi szolgáltatás az előző évben; a debreceni Méliusz Juhász Péter Könyvtár: összesen kilenc nemzetiségi könyvtár fenntartó nemzetiségi önkormányzattal kötött megállapodást a szolgáltatásokra; és a Tolna Megyei Illyés Gyula Könyvtár: harmincöt könyvtárral van megállapodásuk nemzetiségi könyvtári szolgáltatás nyújtására, országos szinten ez a legmagasabb arány. Fontos szerepet játszik a könyvtári szolgáltatásokban az Országos Idegennyelvű Könyvtár (a továbbiakban: OIK), amelynek van nemzetiségi területet érintő tevékenysége. A nemzetiségi könyvtári ellátás a nyilvános könyvtári ellátáson keresztül valósul meg, amely országos lefedettségű. A nemzetiségi könyvtári ellátás támogatása, koordinálása az Országos Idegennyelvű Könyvtár feladata. Nemzetiségi Információs Adatbázist is működtet, amely a kisebbségkutató, a kisebbségekkel kapcsolatos tájékozódást szolgálja. A gyűjtőkora a magyarországi tizenhárom nemzetiséggel kapcsolatos publikációkra, a kisebbségben/szórványban/emigrációban élő magyarságról szóló publikációkra, a magyarországi zsidókkal kapcsolatos publikációkra, a kisebbségi kérdéskör nemzetközi vonatkozásait tárgyaló publikációkra és a migránsokkal, migráció jelenségével foglalkozó publikációkra terjed ki. Ezek a dokumentumok a magyarországi 13 nemzetiség anyanyelvén, magyar nyelven és a nagy világnyelveken érhető el. Az OIK saját építésű nemzetiségi adatbázisába 2016. január 1. és 2016. szeptember 30. között 2174 tétel került rögzítésre. A nemzetiségi adatbázis száma 2016. október 1-ig összesen 129.584 rekord, a kereshető címek száma cca. 170.000. Ez a könyvtár végzi a nemzetiségi folyóiratok anyagának digitalizálását, amely folyamatban van. Az OIK feladatkörébe tartozik továbbá a 13 hivatalosan elismert nemzetiség államilag finanszírozott dokumentum-ellátásának irányítása. A nemzetiségi dokumentum-ellátásban részt vesz 19 megyei könyvtár és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár. Feladataik: ajánlójegyzékek készítése az anyaországok és a hazai könyvpiac kínálata alapján, a partnerek által megrendelt dokumentumok beszerzése, ezek nyilvántartása a lelőhely-katalógusban. Az OIK nemzetiségi alportált is üzemeltet. A *levéltári nemzetiségi ellátással* kapcsolatban **Lakatos Mihály** elmondta, hogy külön nemzetiségi levéltárak Magyarországon nem működnek. Az országos nemzetiségi önkormányzatok, mint irattermelők szerepelnek az Országos Levéltár nyilvántartásában, ám az egyes területi és települési nemzetiségi önkormányzatok nem élveznek önállóságot, az adott területi vagy települési önkormányzat részeként működnek. A levéltárak esetleges nemzetiségi mivoltába elsősorban a felekezetek által fenntartott nyilvános magánlevéltárak tevékenysége során lehet még valamelyest képet kapni. Magyarországon jelenleg két olyan egyházi levéltár működik, melyek egyszersmind nemzetiségi levéltárként is értelmezhetőek: a szentendrei Szerb Ortodox Egyházmegyei Levéltár, valamint a gyulai Ortodox Román Egyházmegyei Levéltár. A Szerb Ortodox Egyházmegyei Levéltár állami támogatására a Nemzeti Értékmentő Program keretein van lehetőség, 2013 óta kb. 2,5 millió Ft támogatást nyertek el. Az említett Ortodox Román Egyházmegyei Levéltár a Nemzeti Értékmentő Program felhívásaira nem nyújtott be pályázatot az elmúlt években.

Támogatási lehetőségek – 2016-ra megháromszorozódott a nyújtott támogatás mértéke, az EMET 330 millió Ft-ot ítelt oda nemzetiségi kulturális szervezetek, önkormányzatok kulturális pályázataira. A Mikulás-ünnepségtől kezdve a táncházakon át a konferenciákig nagyon sokféle pályázat került benyújtásra. A Nemzeti Kulturális Alap Közművelődési Kollégiumán keresztül számos nemzetiségi pályázatot támogatott, 2015-ben kb. 11.400.000

Ft értékben nyújtott támogatást. A miniszteri keret még ezen is túltett, amely az elmúlt évben 20.200.000 Ft értékben nyújtott támogatást. **Lakatos Mihály** említett néhány kiemelt támogatást: az Országos Roma Kulturális és Médiacentrum Romák a médiában, romák médiája konferenciasorozat és filmbemutató megvalósítására 3 millió Ft-ot nyert el a miniszteri keretből; a Városlódi Német Nemzetiségi Kulturális Egyesület a hagyományörző programjára 1.000.000 Ft-ot.

Fülöp Attila megköszönte az előadást. A *Pro Cultura díj* kapcsán hozzátette, hogy a díj nem fog megszűnni. Az a megállapodás született a Kulturális Államtitkársággal, hogy a díjat az NMI átalakulása után a Nemzetiségi Államtitkárság veszi át. Ez egy jól bejáratott, sok mindenki által ismert nivós díj. Az ütemezése fog módosulni, tekintettel arra, hogy a nemzetiségi ösztöndíjak és a nagy nemzetiségi díjak ősszel, télen kerülnek átadásra. Ezért a Pro Cultura díjat valamilyen kulturális rendezvény formájában tavasszal fogják átadni.

A *Pécsi Horvát Színházzal* kapcsolatban elmondta, hogy a korábbi években valóban volt állami támogatása, mégsem tudott befejeződni az építkezés. Hosszas tárgyalások után a városi önkormányzattal az a megállapodás született, hogy idén ősszel még egy támogatást kapott Pécs város önkormányzata, amelynek fejében vállalta, hogy a színházat 2017 júniusáig befejezik. A fennmaradó kötelezettséget a város fogja megtenni. Jelenleg a szerződéses jogviszony azt mondja ki, hogy 2017. június végéig be kell fejezni az építkezést. A *szekszárdi Német Színház* szeptemberben átadásra került, az épület gyönyörű, 80 férőhelye van, amit jól ki tudnak használni.

Matkovits-Kretz Eleonóra, a Magyarországi Németek Pécs – Baranyai Nemzetiségi Köre képviseletében megkérdezte, hogy a Helyi Értéktárakra megjelent-e pályázat. Ezzel még nem találkozott, de a falvakban fontos lenne.

Fülöp Attila jelezte, hogy ha felmerül olyan kérdés, amelyre nem tudnak helyben válaszolni, akkor azt utólag a résztvevőknek a Titkárság megküldi.

Lásztity Péró, a Srpski Forum Egyesület képviseletében kérte, hogy az elhangzott beszámolót írásban is küldjék meg, hogy az adatok a rendelkezésükre álljanak.

A *könyvtári ellátással* kapcsolatban megkérdezte, hogy van-e a Szerb Nemzetiségi Önkormányzattal a közkönyvtáraknak valamilyen megállapodása; a közkönyvtári hálózatban hány szerb nyelvet, illetve a szerb irodalmat ismerő munkatárs van, és hogyan látják el szakmailag a feladatukat, amelyet törvény ezzel kapcsolatban előír? Több olyan országos önkormányzat van, amely szeretne központi könyvtárat működtetni az adott nemzetiség számára és azon keresztül bonyolítani a beszerzést és az ellátást. Közelebb vannak az olvasókhoz és a nyelvi és kulturális kompetenciák is közelebb vannak vagy kezelhetőbbek. Az OIK-kal kapcsolatban jelezte, hogy a digitalizált kartotékok betűképlete nem megfelelő, a szerb cirill betűs átiratok használhatatlanok. Olyan durva eltérések vannak, amelyek alapján nehéz szerzőket vagy címeket azonosítani és visszakeresni. Megkérdezte, hogy milyen együttműködésük van a szerbiai közkönyvtárakkal, a Szerb Nemzeti Könyvtárral Belgrádban vagy az újvidéki Matica Srpska Könyvtárral, amelyek a határon túli szerbek könyvellátásával is foglalkoznak, illetve ők is gyűjtik a határon túli szerbek kiadványait.

A *színházakkal* kapcsolatosan elmondta, hogy örül a 20 éves német színház felújításának és a horvát színház megrekedt építése megoldásának. Jelezte, hogy a szerb színház méltó elhelyezésére is be lett adva kezdeményezés. Ezt a civil szervezetek részéről is maximálisan támogatják. Olyan megoldás körvonalazódik, amely sok egyéb más problémára megoldást jelenthetne, nemcsak a szerb nemzetiség számára. Jó lenne, ha ebbe az irányba indulna el a munka.

Fülöp Attila a színházzal kapcsolatos kérdésre reagálva elmondta, hogy napirenden van ez a téma.

Lakatos Mihály ígéretet tett egy részletes válaszcsoomag megküldésére, melyet a Közgyűjteményi Főosztállyal egyeztet.

Topuzidisz Dimitrisz, a Magyarországi Görögök Országos Önkormányzata képviselőjében megköszönte a Minisztérium támogatását a konferenciájuk megrendezéséhez. A konferencia az 1100 éves magyar-görög-bizánci kapcsolatokról szólt. A Parlament Felsőházi termében, a teltházas konferencia lankadatlan érdeklődéssel, délután 4-ig tartott, ez visszaigazolta, hogy nagy sikerű volt a rendezvény. A konferencia híre az országhatárokon túlra is eljutott, Görögországból is kaptak visszajelzéseket.

2. napirendi pont: A nemzetiségi támogatások aktualitásai

Fülöp Attila előljáróban elmondta, hogy a már elfogadott 2017. évi költségvetésben 2010-hez képest 2,7-szeres szorzó szerepel a nemzetiségeknek direkt támogatásokra. Ez az összeg 2017-ben 8,7 milliárd Ft. Fontos, hogy ezzel hogyan tudnak élni a nemzetiségek és milyen jogi keretek biztosítják a nemzetiségek autonóm kulturális létét és a nemzetiségtudat megélésének lehetőségét. Az említett KSH statisztika is azt mutatja, hogy 2011-ben 50%-kal nőtt a magukat nemzetiséginek vallók aránya. **Fülöp Attila** reményét fejezte ki, hogy a támogatások megléte segíteni tudja, hogy még többen meg tudják élni a nemzetiséghez tartozásukat. Elmondta, hogy szeptemberben volt a Velencei-tó partján egy Nemzetiségi Ifjúsági Találkozó, melyre minden nemzetiségből hívtak résztvevőket. Huszonéves érdeklődő fiatalok töltöttek el ott két-három napot. A sajtó legelső kérdése az volt, hogy nem félnek-e megvallani a fiatalok a nemzetiségüket. 2016-ban lehet, hogy furcsán hangozhat Magyarországon, de ez egy valós kérdés. Pont ezért az az alaptézis a nemzetiségi politikában, hogy nem elég ugyanazokat a jogokat biztosítani, a nemzetiségi törvényben is plusz jogok, plusz lehetőségek vannak, mert ezt a bátorítást a mindenkori kormányzatnak meg kell adnia, hogy valósan meg tudja valaki élni a nemzetiséghez tartozását, és ebben tudjon aktív is lenni. **Fülöp Attila** a támogatásokra rátérve megerősítette, hogy 2017-ben összesen 8,7 milliárd Ft van a nemzetiségeknek direkt támogatásként címkézve.

A támogatásoknak négy fő vonala van, az egyik az *országos önkormányzatok és a hozzájuk kapcsolódó intézmények támogatása*, ami közel 3 milliárd Ft. A *települési és a területi önkormányzatoknak* 3,2 milliárd Ft jut. A *nemzetiségi támogatások* kerete 1,6 milliárd Ft, ebből a támogatásból kerül kiírásra a pályázat a civil szervezeteknek működésre, kulturális feladatokra, táboroztatásra és pedagógus-továbbképzésre. A pályázatok részleteiről egyelőre

nem tud beszámolni, mert a 2011. évi CXCV. törvény az államháztartásról egy ideig módosítása nem teszi lehetővé, hogy teljes összegben ki legyen írva a pályázat, bizonyos kötelezettségvállalásoknak limitet szab a törvény. Zajlanak az egyeztetések a Nemzetgazdasági Minisztériummal annak érdekében, hogy a pályázatok még idén kiírásra kerüljenek. A törvényjavaslaton kívül egy kormányhatározat tervezet is elkészült, előre láthatólag november közepén a pályázatok kiírása megtörténhet. Az elmúlt évekhez hasonlóan, várhatóan 2000 pályázat érkezik, ezért az egyszerűsítés érdekében az EMET az idei évhez hasonlóan helyi civil információs centrumok segítségét kérve, egy adott napon a szerződések aláírását helyben intézi. Kérte a munkacsoport tagjait, hogy minél több szervezet részére juttassák majd el ezt az információt. Ez várhatóan 2017 áprilisában lesz időszzerű. A támogatás kereteit tekintve a civil szervezetek működési támogatása, a kulturális és táboroztatási pályázatok tekintetében is közel 350 millió Ft körül lesz majd a kiírás, az előzetes tervek szerint a pedagógus-továbbképzés kerete változatlan marad. Ebből a keretből kerül finanszírozásra az átvett köznevelési intézmények finanszírozása. Az átvett intézmények száma nagymértékben gyarapszik, ebben az évben 74 intézmény van nemzetiségi önkormányzat fenntartásában. 2010-ben még csak 12 volt ezeknek az intézményeknek a száma. Az elmúlt 3-4 évben minden évben növekszik, kiváltképp a helyi önkormányzatok által átvett intézmények száma. A tavalyi 80 millió Ft-os keret, amely arra szolgált, hogy a helyi nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott óvodáknak legyen egy külön kiegészítő kerete, amely apró fejlesztésekre elegendő, ez az összeg jövőre 100 millió Ft lesz. Lesz még egy külön 50 millió Ft összegű keret, azoknak a helyi nemzetiségi önkormányzatoknak a számára, amelyek plusz feladatként vállalják, hogy fenntartanak egy iskolát és így adminisztrációs terhei keletkeznek. Minden ebben érintett önkormányzat tud majd pályázni és valamilyen összeget fog majd kapni. A negyedik tétel az *EU-s pályázatok esetleges önrésze, beruházásokra* fordítandó 882 millió Ft, amely tavaly jelent meg először a költségvetésben. Az elosztási metodikája 2017-ben ugyanúgy lesz, mint idén. Bekérjük az összes önkormányzat véleményét, javaslatát ezzel kapcsolatban és közösen fognak dönteni arról is, hogy melyik legyen a kiemelt beruházás, ahogy az idén a battonyai román iskola beruházása. Ennek a keretnek a jogcíme beruházás, felújítás és EU-s pályázatok önrésze, de egyelőre az EU-s pályázatok önrészeire kollektíven nem figyeltek oda. Várhatóan idén meg fog jelenni egy olyan kiírás, amelyik köznevelési intézmények felújítására ad lehetőséget nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott intézményekben is. **Fülöp Attila** felhívta a figyelmet rá, hogy erről a sorról egy önrész bevállalása – hogyha kockázatosabb is – sokkal nagyobb lehetőséget fog rejteni, mert az EU-s pályázattal együtt így sokkal nagyobb forrás áll rendelkezésre.

Matkovits-Kretz Eleonóra elmondta, hogy idén adódott először egy olyan probléma, hogy nemzetiségi civil szervezetek pályáztak a Minisztérium nemzetiségi civil szervezetek működési támogatására, ugyanakkor tudtak pályázni a Nemzeti Együttműködési Alap civil szervezetek működési célú támogatására is. Most egy monitoring vizsgálatra, illetve párhuzamos finanszírozásra hivatkozva a NEA-s megítélt pénzek nem kerültek kifizetésre. Nem tudja, hány szervezetet érint még, de a Német Kör és az ÉMNÖSZ is így járt. Amit a nemzetiségi vonalon kapnak működésre, az két hónapra elég foglalkoztatásra, programok szervezésére. Nagy nehézséget okozott, hogy a megítélt NEA pénzt nem kapták meg. A

párhuzamos finanszírozásnál úgy szoktak pályázni, hogy hat hónapos időtartamra kérnek a Nemzetiségitől és hat hónapra a NEÁ-tól, amit kérnek az egyikben, azt nem kérik a másikban. És még a kettő együtt sem fedezi a működési költségeiket. **Matkovits-Kretz Eleonóra** javasolja átgondolni ezt a fajta monitoring vizsgálatot, illetve ennek alkalmazását átgondolni. Hiszen nem is lehet ugyanazt elszámolni, mert a rendszer úgyis kidobná ugyanazt a számlát.

Fülöp Attila elmondta, hogy a párhuzamosságot vizsgálni kell, ez törvényi kötelezettség. Kérte, hogy küldjék meg írásban, a konkrét esetet, ígéretet tett rá, hogy utána néz az Államtitkárság. Előfordulhat olyan egyedi eset, hogy a végén az ellenőrzéskor nincsen jól elkülönítve a két jogcím. Hozzátette, hogy semmilyen szigorítás, változtatás nem történt a NEA és a nemzetiségi pályázatokkal kapcsolatban. Az cél – és be kell tartani –, hogy ugyanolyan feladatra ugyanolyan jogcímen két helyről nem lehet állami forrást biztosítani.

Lásztity Péro az agárdi *össz nemzetiségi ifjúsági találkozóval* kapcsolatban elmondta, hogy utoljára 30 évvel ezelőtt Békéscsabán volt hasonló találkozó. Hasznosnak véli, ha különböző nemzetiségek fiataljai találkozhatnak egymással.

Az *EMET pályázati rendszerrel* kapcsolatban felvetette, hogy a fél évvel ezelőtti munkacsoportülésen felmerült, hogy az EPER helyett más program lesz. Ha új program kerül bevezetésre, az gondot fog okozni, az ügyintézőknek és a pályázóknak is. Függetlenül a rendszertől, az a tapasztalata, hogy elég sok az idős pályázó, és az emberek egy része azért esik ki, mert nem megfelelően tudja kezelni ezeket a programokat. Újra kéri, hogy az országos önkormányzatokkal közösen találják ki, hogyan tudnak segítséget adni a pályázati benyújtási időszakban, illetve előzetesen egyfajta képzést, hogy kompetensebbek legyenek a potenciális pályázók, és ne ezen múljon, hogy sikeres-e egy pályázat, illetve pénzhez jut-e a pályázó.

A *helyi nemzetiségi önkormányzatok támogatási rendszerével* kapcsolatban kérdezte, hogy van-e valamilyen változás előirányozva a szabályozásban. Javasolta, hogy külön napirend legyen, a helyi önkormányzatok képviselőit meghívva, mert nagyon sok a panasz és a probléma. A panaszok lényege az, hogy a támogatás mértéke köszönő viszonyban sincs a valódi aktivitással és eredményességgel, azáltal, hogy a jegyzőkönyvi határozatokat vizsgálják olyan személyek, akik nem is ismerik a nemzetiségek életét. A nemzetiségek képviselőit ennek az előkészítésébe, lebonyolításába valamilyen módon be kellene vonni.

Megkérdezte, hogy van-e lehetőség arra, hogy nagyobb *össz nemzetiségi rendezvényeket* lehessen létrehozni, mint például nemzetiségi színházi találkozót, ami 15-20 nemzetiségi anyanyelvű színházi produkció bemutatását jelenti profi szervezési körülmények között, amelyet maguk a nemzetiségek szerveznek. Ennek a költségvonzata 2008-ban 20-25 millió Ft volt. Akkor ez a Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítványon keresztül bonyolódott. A Nemzetiségi Színházi Szövetség most megújulóban van és szeretnék felújítani méltó színvonalon ezt a színházi találkozót, de a jelenlegi pályázati rendszerben ennek nem látják a helyét. Voltak más hasonló seregszemlék is, a filmes szakmának is, amely kapcsolódott a köz-tv nemzetiségi műsoraihoz. Ez is rendkívül sikeres és hasznos fesztivál volt. És a Nemzetiségi Kultúrák Napjához kapcsolódott a volt Magyar Művelődési Intézetben a Nemzetiségi Gála, amelyben szintén mind a tizenhárom nemzetiség részt vett. Minden

résztevő és a közönség részéről is meglepedést váltott ki és maguk a nemzetiségek szervezték. Ennek a megvalósítása sem rendezhető a szokásos pályázati úton.

A *nemzetiségi kutatóintézetek kutatási projektjeinek finanszírozása* Magyarországon, korábban OTKA, most más néven futó finanszírozási projekteknél a Nemzetiségi Kutatóintézet nem tud részt venni, sem a témaválasztás miatt, sem a kapacitások miatt, amivel egy nemzetiségi kutatóműhely rendelkezik. A 2010-14 közötti kormányzattal volt egy szóbeli megállapodásuk arról, hogy egyéb támogatások formájában ez a néhány intézmény egy-egy kiemelt projektet egyedi benyújtott igény alapján támogatja. Idén ez nem valósult meg. Szeretnék, ha sikerülne valahogy betervezni és helyet találni ennek a tételnek. Ez összességében nem túl nagy tétel, mert kevés ilyen intézmény van. Ezek a projektek nem fél évesek és nem annyiba kerülnek, mint egy kulturális rendezvény, ezért nem lehet ebben a kategóriában ezeket megoldani.

A *Pro Cultura Minoritatum Hungariae díjjal* kapcsolatban jelezte, hogy erről a díjról maguk a nemzetiségi delegáltak döntöttek a módjáról is és a pályázatokról is. Közmegelégedésre olyanok kaptak elismerést, akik a nemzetiségi közösségekért valóban tettek. A díj egyfajta elismerést vívott ki magának. Ha ez a díj a minisztériumhoz kerül, akkor más jelleget fog kapni. Egyeztetést javasol annak érdekében, hogy a díj civil értékeit megőrizzék. Megkérdezte, hogy kívánják-e magtartani a díj jellegzetességeit, így az emlékérmét, amely Asszonyi Tamás munkája.

Fülöp Attila az *informatikai rendszerekkel* kapcsolatosan jelezte, hogy jelenleg nem kerül bevezetésre új rendszer az EPER helyett. A Civil Információs Centrumok az informatikai segítségnyújtásban is rendelkezésre állnak mind a civilek, mind az önkormányzatok részére. Felajánlotta, hogy a megyei Civil Információs Centrumok listáját eljuttatják a résztvevőknek.

Az *önkormányzatok támogatásával és annak az elosztási metodikájával* kapcsolatban megjegyezte, hogy a költségvetés elfogadásakor a költségvetésbe beemelésre kerültek eddig ott nem lévő nemzetiségi támogatást illető kérdések, mert a 428/2012. (XII. 29.) Kormányrendelet jövőre már nem lesz hatályban. Az EMMI szeretne volna elérni, hogy a nemzetiségi önkormányzatoknak nagyobb beleszólásuk lehessen. Kérték a Nemzetiségi Bizottságot, hogy tegyen javaslatot, mert a terepről jövő javaslat az igazán hiteles. Nem történt ilyen javaslat. Ebben közösen kell együtt dolgozni. Nem akar az Államtitkárság olyat, ami a mostani rendszertől más, de nem olyan, ami terepről jött. Ilyet nem sikerült 2016-ban összehozni. Minden javaslatot szívesen fogadnak.

Az *össz-nemzetiségi pályázatok* kapcsán elmondta, hogy az Államtitkárság minden ötletre, megkeresésre nyitott, 2017-ben kicsit nagyobb is a keret, tehát van rá lehetőség.

Lásztity Péro megkérdezte, hogy hol van lehetőség, mert az EMET által kiírt pályázatokba nem illeszkednek ezek a rendezvények.

Fülöp Attila elmondta, hogy van olyan össz-nemzetiségi egyedi keret, amit direkt nem ad át az Államtitkárság az EMET-nek 2017-ben és annak keretében van lehetőség ilyen pályázatot benyújtani.

A *Pro Cultura díjjal* kapcsolatban jelezte, hogy nagyon szívesen egyeztetnek. Az NMI-nek küldtek egy levelet, melyben az állt, hogy a 2017 tavaszi kiosztásnál már a nemzetiségek

delegálhassanak embert hivatalosan is a kiosztásra. Hangsúlyozta, hogy nyitottak az egyeztetésre.

A *színházakkal* kapcsolatban jelezte, hogy a közelmúltban egyeztetett Köles Erika szlovén szószóló asszonnyal, aki a Kulturális Albizottságot vezeti, ott felmerült az a kérdés, hogy ha tavasszal lesz a Pro Cultura átadás, akkor a kettőt összekapcsolva lehetne össznemzetiségi színházi találkozót is szervezni.

A *kutató intézetekkel* kapcsolatos felvetésre reagálva elmondta, hogy idén is volt előrelépés, mert egyre több kutatóintézet van, amelynek a működését támogatják. Az volt a kérésük, hogy ezeket próbálják meg az országos önkormányzatok pénzébe beépíteni, ne külön egyedi szerződéssel. Ez nem mindenhol valósult meg. Ha a működésén kívül a projektek támogatása a kérdés, akkor meg kell nézni, hogy 2017-ben milyen forrásból lehetne támogatni, ebben az Államtitkárság a civil szervezetek rendelkezésére áll. 2017-ben ebben a tekintetben is lesz mozgástér.

3. napirendi pont: Magyarország és az Európa Tanács közötti nemzetközi megállapodásokról eredő kötelezettségek aktuális helyzetéről szóló beszámoló

Fülöp Attila elmondta, hogy az Európa Tanáccsal kötött megállapodások okán a Keretegyezmény a Nemzeti Kisebbségek Védelméről és a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartája tekintetében Héjj Rita, a Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Helyettes Államtitkárság munkatársa ad tájékoztatást. Hozzátette, hogy a két nemzeti jelentés közös munka eredménye, az összes országos önkormányzat előzetesen megkapta az anyagot. Megköszönte az önkormányzatoknak a küldött részanyagokat és az összes közreműködő államtitkárságnak az együttműködését. A tájékoztatót azért tűzték napirendre, mert jó, ha erről mindenki tud, még akkor is, ha az ilyen egyezmények sajátossága révén a negatívumok megfogalmazása sokszor előjön.

Héjj Rita, az EMMI Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Helyettes Államtitkársága képviselője elmondta, hogy Magyarország az Európa Tanács nemzeti kisebbségek védelméről szóló Keretegyezményének (a továbbiakban: Keretegyezmény) az első aláírói közé tartozik. 1995-ben helyezte letétbe a megerősítő okiratát és azóta rendszeresen beszámol a hazai nemzetiségi helyzetről. Eddig négy alkalommal, 1999-ben, 2004-ben, 2009-ben és 2015-ben terjesztette be Magyarország az Európa Tanács részére a Keretegyezményben megfogalmazott elvek megvalósulását célzó törvényhozási gyakorlatról, a magyarországi nemzetiségek érdekében tett intézkedésekről szóló nemzeti jelentését. A Keretegyezmény ötéves ciklusokból áll, melyek folyamata úgy zajlik, hogy Magyarország elkészíti az adott időszakra szóló nemzeti jelentését, amit az EMMI Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkársága koordinál, és amihez rengeteg részanyagot kérnek és kapnak. Ezt követően a Keretegyezmény Tanácsadó Bizottsága személyesen Magyarországon vizsgálja a nemzetiségek helyzetét és a korábbi időszak ajánlásainak megvalósulását. A nemzeti jelentés és a helyszíni monitorozás alapján egy dokumentumban összegzi Magyarország kisebbségpolitikájáról kialakított szakértői véleményét. Végül az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága megvizsgálva a Tanácsadó Bizottság véleményét és a magyar kormány részéről megfogalmazott kiegészítéseket,

valamint a más kormányok által tett észrevételeket, határozatban rögzíti a Keretegyezmény magyarországi végrehajtásával kapcsolatos állásfoglalását és megfogalmazza a kérdéskörrel kapcsolatos ajánlásait. A soron következő ciklusban ezen ajánlások megvalósításáról számol be Magyarország. A Keretegyezmény szerinti kötelezettségek magyarországi végrehajtásának helyzetéről összeállított legutóbbi jelentés, a 4. időszaki jelentés, a 2009 februárja és a 2014 februárja közötti beszámolási időszakra vonatkozik. Ezen időszak során a nemzetiségpolitikai eseményeket mutatja be. A dokumentumot 2015 márciusában adta át Magyarország az Európa Tanács főtitkárának. A nemzeti jelentés tájékoztatást ad a szaktárcáknak a Keretegyezményben foglaltak végrehajtása céljából elvégzett munkájáról. Ehhez kikérték a nemzetiségi országos önkormányzatok véleményét is, de számos további, nem kormányzati intézményt, szervezetet is megkerestek. A Keretegyezményben vállaltakra vonatkozó adatokat kértek a Kormány minisztériumai, államtitkárságai, háttérintézményei mellett a megyei és fővárosi kormányhivataloktól, az igazságszolgáltatás szerveitől, a Közjegyzői Kamarától, a médiahatóságtól, az országos nemzetiségi önkormányzatoktól, a kulturális intézményektől és tudományos kutatóktól. Ezek mellett fontos alapanyagként felhasználták a beszámolási időszakra eső és kétévente esedékes Magyarország területén élő nemzetiségek helyzetéről szóló beszámolókat, illetve a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartájához kapcsolódó nemzeti jelentést. A dokumentumban rögzített beszámolási és ellenőrzési rendszernek megfelelően és a beszámolóban foglaltak helyszíni vizsgálata céljából 2015 decemberében látogatott Magyarországra a Keretegyezmény Tanácsadó Bizottságának delegációja. A korábbi gyakorlathoz és a Nyelvi Karta rendszeréhez hasonlóan az írásos beszámoló és a helyszíni látogatás során szerzett tapasztalatokból a Tanácsadó Bizottság egy dokumentumban összegzi Magyarország kisebbségpolitikájáról kialakított szakértői véleményét és javaslatot tesz az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a 4. beszámolóhoz kapcsolódó ajánlások megfogalmazására.

Ehhez hasonló rendszerű a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Kartája. A Nyelvi Karta esetében értelemszerűen elsősorban a nyelvi jogokról van szó, nem általánosan a nemzetiségpolitikai helyzetről. Magyarország a Nyelvi Karta vállalásaihoz is elsők között csatlakozott 1992-ben. Jelenleg nyolc nemzetiségi nyelvre vonatkozóan vannak vállalásai Magyarországnak, ezek a német, a szlovák, a horvát, a román, a szlovén, a szerb, a romani és a beás nyelv. A csatlakozók vállalták, hogy a hatálybalépést követően egy éven belül elkészítik jelentésüket, ezt követően pedig háromévenként kell aktualizálni. Ennek megfelelően 1999-ben, 2002-ben, 2005-ben, 2009-ben, 2012-ben és 2015-ben nyújtott be Magyarország nemzeti jelentést az Európa Tanács főtitkárának. A 6. időszaki jelentés részletesen taglalja a nemzetiségi nyelvi jogok megvalósulását, illetve Magyarország ehhez kapcsolódó nemzetiségpolitikáját 2012 januárja és 2014 januárja között. Ez csak egy kétéves időszak, aminek az az oka, hogy az Európa Tanács az egyezményhez csatlakozott államok beszámolási időszakait szeretné harmonizálni és ez csak ezzel a rövidebb időszakkal tudott megvalósulni. Az egyes beszámolási ciklusok felépítése hasonló a Keretegyezményhez, az első lépés a nemzeti jelentés elkészítése, ezt követi a Szakértői Bizottság helyszíni monitoring látogatása, majd a Szakértői Bizottság ezeken alapuló szakértői jelentése és végül a Szakértői Bizottság véleménye és a Magyar Kormány részéről megfogalmazott kiegészítések alapján az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága megfogalmazza az ajánlásokat. Majd a soron következő ciklus újabb országjelentése ezeknek az ajánlásoknak a teljesülését vizsgálja. Az összes eddigi

előző időszak dokumentumai elérhetőek az Európa Tanács honlapján angolul, de a legtöbb dokumentum magyar nyelven is megtalálható. A Nyelvi Karta nemzeti jelentésének összeállításához adatokat kértek és kaptak a Kormány minisztériumaitól, államtitkárságaitól, az érintett szakterületektől, a médiahatóságtól, az országos nemzetiségi önkormányzatoktól, az Egyenlő Bánásmód Hatóságtól és a Központi Statisztikai Hivataltól. Fontos alapanyagként felhasználták az alapvető jogok biztosának és helyetteseinek tevékenységéről szóló 2013. évre vonatkozó jelentését, a beszámolási időszakra vonatkozó kétéves beszámolót, illetve a Keretegyezményhez kapcsolódó nemzeti jelentést. Az adott időszakra vonatkozó nemzeti jelentés benyújtását követően mind a Keretegyezmény Tanácsadó Bizottsága, mind pedig a Nyelvi Karta Szakértői Bizottsága 2015-ben vizsgálta magyarországi látogatása során a nemzetiségek helyzetét, a Nyelvi Karta esetében 2015 októberében. A Nyelvi Karta Szakértői Bizottságának delegációja Szegeden és Budapesten találkozott a magyar hatóságokkal, a nemzetiségi nyelvhasználathoz kapcsolódó szakterületekkel, illetve a nemzetiségi önkormányzatokkal, civil szervezetek képviselőivel és a nemzetiségi szószólókkal, a Magyarországi Nemzetiségek Bizottságával. A korábbi gyakorlathoz hasonlóan itt is az írásos beszámoló, a nemzeti jelentés alapján, illetve a helyszíni látogatást követően és ennek a tapasztalatai alapján írásban értékelik hazánk beszámolási időszak során nyújtott teljesítményét. A Szakértői Bizottság javaslatai alapján a Miniszteri Bizottság fogja elfogadni a Magyarország 6. beszámolójához kapcsolódó ajánlásokat. Jelenleg ezeknek a dokumentumoknak és ajánlásoknak a véglegesítésén dolgoznak és ezt követően várhatóan még az idén fogja az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága határozatban rögzíteni az egyezmények magyarországi végrehajtásával kapcsolatos állásfoglalását és megfogalmazni a kérdéskörrel kapcsolatos ajánlásait. A következő ciklusban – a Nyelvi Karta esetében várhatóan 2017-ben – már ezekről kell beszámolni és ezzel kapcsolatban fogja az Államtitkárság a nemzetiségek képviselőit megkeresni.

Fülöp Attila a nyilvánosan elérhető dokumentumokkal kapcsolatosan kérte, hogy a honlap címe, ahol elérhetőek a dokumentumok, kerüljön megküldésre a résztvevőknek.¹

Matkovits-Kretz Eleonóra megkérdezte, hogy Románia ír-e ilyen jelentéseket? Most jött Erdélyből, ahol véleménye szerint katasztrofális a helyzet. Működik egy korrupció ellenes hivatal, akik leginkább a magyar politikai élet szereplőit ellenőrzik, az emberek félnek. Azt kérték tőlük, hogy ne menjenek egyszerre, hanem csak kisebb csoportokban, mert a rendőrség azonnal megjelenik. A vonatot is kísérték, amivel utaztak.

Kozsnyánszky János, a Magyarországi Ruszinok/Rutének Országos Szövetsége képviselőjében megjegyezte, hogy a ruszinság saját területe Kárpátalján kezdődik. A Szovjetunió idején közölték, hogy ilyen nemzetiség nincs, holnaptól kezdve mindenki ukrán. A jelenlegi demokratikus ukrán parlament a mai napig tartja magát ehhez, függetlenül attól,

1

Nyelvi Karta: http://www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Report/default_en.asp#Hungary

Keretegyezmény: <http://www.coe.int/en/web/minorities/country-specific-monitoring-2016#Hungary>

hogy volt egy népszavazás, ahol a szavazásra jogosultak 70%-a kérte Kárpátalja autonómiáját, illetve attól függetlenül, hogy az Európai Unió támogatja Ukrainát. A falvakban élnek olyan emberek, akik nem tudják az ukrán nyelvet. A leghűségesebb nép a ruszin. A görög katolikus egyházzal van együttműködés, de kormányzati szinten tartja magát az az álláspont, hogy mindenki ukrán. A magyar iskolában az ukrán nyelvet kell tanulni.

Lásztity Péro megkérdezte, hogy a következő beszámolási ciklusban, hogyan lehetne az Európa Tanács delegáltjaival kapcsolatba kerülni? A Nyelvi Kartával kapcsolatban elmondta, hogy a nemzetiségi nyelvű műsorok az állami tévében és rádióban vannak. Most már öt-hat tévécsatorna van, így a sugárzási idő megsokszorozódott, de a nemzetiségi nyelvű műsorok terjedelme 2002 óta változatlan, pedig az iskola után a média az, ami a leginkább hat a nyelvhasználatra. A média területén lenne mit fejleszteni.

A nemzetiségi nyelvű feliratokkal kapcsolatosan megjegyezte, hogy sok helyütt van, de sok helyütt nincsen. Voltak javaslatok arra nézve, hogy elősegítik, hogy több ilyen felirat kikerüljön, volt egy ad hoc keret is egyszer erre és akkor történt előrelépés. Sokkal masszívabb, megtervezettebb és hosszabb távú programra lenne szükség ahhoz ezen a területen, hogy a nemzetiségek számára hasznos legyen.

A nemzetiségi önkormányzatok adminisztrációjában, működésében a nemzetiségi nyelvek használata a gyakorlatban elég kétséges. Sok oka van, hogy mi miatt nem működik megfelelő szinten. Legutóbb azt tapasztalták, hogy az országos önkormányzatukhoz a Magyar Nemzeti Levéltár szállt ki ellenőrizni, hogy hogyan történik a dokumentumok tárolása, amelyek bizonyos idő után a levéltárba kerülnek. Az ellenőr azzal a problémával találkozott, hogy ezek szerb nyelvű dokumentumok és így ő nem tudja, hogy milyen tárgyú az adott irat és nem tudja besorolni. Ezt az önkormányzat csinálja meg tíz évre visszamenőleg. Felmerült, hogy közmunkások, társadalmi munkát végző középiskolások végezzék el. Véleményük szerint ez túlzó elvárás. Szükség van felvilágosító tevékenységre ahhoz, hogy ezek az önkormányzatok a saját nyelvükön tudjanak működni és az identitásuk megőrzését ezen keresztül tudják segíteni.

A Nyelvi Karta olyan, hogy a vállalatokban három-négy szintet lehet meghatározni. Magyarország alsó-közép erős vállalatokat tett, több mint tíz nyelvből nyolc esetben. Megkérdezte, hogy van-e terv arra, hogy ezeket a vállalatokat idővel mélyítik?

Fülöp Attila megköszönte az észrevételeket. A Nyelvi Karta vállalásaival kapcsolatos kérdésre reagálva elmondta, hogy egyelőre nincs ilyen szándék. A delegáció tagjai nem tudnak minden civil szervezettel egyeztetni. Az Európai Unió egyik jeles képviselője a közelmúltban járt az Államtitkárságon és a Magyarországon tizenhárom őshonos nemzetiség itteni jogalkotási, kulturális autonómiája és egyéb témák kapcsán egyetlen egy kérdést fogalmazott meg, hogy mi a helyzet Miskolcon a településfelméréssel. A kérdés valamilyen civil szervezet javaslatára vetődött fel. Arra a kérdésre nem kapott választ az Államtitkárság, hogy mely civil szervezetekkel egyeztettek. A hivatalos látogatások delegációinak programját a Külgazdasági és Külügyminisztérium és az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala segíti koordinálni.

4. napirendi pont: Egyebek

Matkovits-Kretz Eleonóra a *Szovjetunióba hurcolt politikai foglyok és kényszermunkások emlékéve* kapcsán elmondta, hogy történelmi zárándokutak során tapasztalta, hogy ha nem lenne a német állam, akkor nem lehetne tudni, hogy hol vannak a sírjaik azoknak a magyarországi németeknek, akiket civilként innen elhurcoltak. Felvették a kapcsolatot a hadisírgondozóval, orosz területen a „Vojennije Memoriali” Katonai Emlékmegőrző Nemzetközi Együtműködési Társasággal (a továbbiakban Vojennije Memoriali), de hatásköri viták miatt hónapokon keresztül nem kaptak engedélyt emléktábla állítására. Romániában is volt szó emléktábla állításról. Az ottani partnerszervezetek mindent megpróbáltak, de a román hadisírgondozóban azt mondák, hogy mivel azon a területen németeken kívül vannak osztrákok, oroszok és más náció is, majd ha mindegyik ország hadisírgondozója engedélyezi, akkor állíthatnak egy táblát a Magyarországról elhurcolt németeknek. Megkérdezte, hogy magyar oldalról milyen segítséget kaphatnak?

Fülöp Attila megkérdezte, hogy hol akad el az ügyintézés?

Matkovits-Kretz Eleonóra elmondta, hogy magyar oldalon is van probléma. Sokáig tartott az is, mire – Vargha Tamás államtitkár úr közbenjárására – a hadisírgondozóban meg tudták mondani, hogy mi az ügyintézés menete. Akkor megígérték, hogy egyeztetnek az ügyben a Vojennije Memorialival. Végül azt mondták, hogy ezekben a kérdésekben a Vojennije Memorialinak kell döntenie. Az orosz területen nem fogadták őket, arra való hivatkozással, hogy a külügyminisztériumi szinten nem kaptak jelzést. **Matkovits-Kretz Eleonóra** határozott válaszokat kér az ügyintézés menetéről.

Fülöp Attila ígéretet tett rá, hogy az Államtitkárság a már meglévő dokumentumok bemutatása után a koordinációban szívesen részt vesz és egyeztetést kezdeményez az érintettekkel.

Fülöp Attila ígéretet tett rá, hogy a korábban elhangzott kérdésekre írásban megküldik a válaszokat. Megköszönte a részvételt és további hozzászólás hiányában lezárta az ülést.

Hangfelvétel alapján készítette: Józsa Teodóra szakreferens

Látta: Szabó-Princz Viktória titkárságvezető

Jóváhagyta: Fülöp Attila helyettes államtitkár